

SALEZJAŃSKIE DUSZPASTERSTWO MŁODZIEŻY

Streszczenie: Najkrótsza definicja salezjańskiego duszpasterstwa młodzieży zawiera się w trzech pojęciach: oratorium, asystencji, systemu prewencyjnego. W Polsce salezianie działają duszpastersko na wielu płaszczyznach zarówno w szkołach, jak i w czasie wolnym młodzieży. Młode osoby podlegające oddziaływaniu duszpasterstwa salezjańskiego w Polsce jako jego mocne strony wymieniają: odpowiedź na samotność, atmosferę domu, doświadczenie wspólnoty. Z drugiej strony młodzi ludzie zwracają salezjanom uwagę na: niedostosowanie form duszpasterstwa do współczesnych czasów, niedobór pociągających propozycji dla młodzieży, brak poważnego, partnerskiego traktowania młodzieży, brak prawdziwego, odpowiedzialnego angażowania młodych w dzieła salezjańskie, odejście od charyzmatu oraz zapraszanie młodych nie do awangardy duszpasterskiej, ale do mentalnego skansenu księdza Bosko. Dostrzeżenie mocnych stron i pewnych mankamentów stawia przed salezjanami w Polsce spore wyzwania w zakresie duszpasterstwa młodzieży. Duże znaczenie ma przede wszystkim powrót do charyzmatyczności – zainteresowanie się na nowo światem chłopców i młodych mężczyzn, a tym samym przeprowadzenie refleksji nad tym, jaki model dojrzałego mężczyzny chcemy zaproponować nastolatkom. Młodzież zachęca salezjanów również do świadomego odczytywania znaków czasu, odpowiadania na realne potrzeby środowisk, w których pracują, oraz działania wspólnotowego.

Słowa kluczowe: duszpasterstwo, młodzież, Jan Bosko

Czym charakteryzuje się salezjańskie duszpasterstwo młodzieży?

Najkrótsza definicja salezjańskiego duszpasterstwa młodzieży zawiera się w trzech pojęciach: **oratorium, asystencji, systemu prewencyjnego**, które właściwie odczytane i zaktualizowane w duchu danej epoki dają gotową odpowiedź na pytanie, w jaki sposób prowadzić młodego człowieka po drogach wiary w XXI wieku.

Oratorium. Jest to przestrzeń w wymiarze materialnym, ale przede wszystkim środowisko alternatywne, które zgodnie z założeniami Jana Bosko ma być dla młodych: domem, który przygarnia; parafią, która ewangelizuje; szkołą, która przygotowuje do życia; podwórkiem, gdzie spotykają się przyjaciele i żyje się radośnie.

Oratorium jest zatem wspólnotą młodych i salezjanów, która proponuje integralne wychowanie i formację prowadzoną w duchu rodzinnym.

Asystencja. Święty Jan Bosko zauważył, że kluczem do religijnego wychowania młodego człowieka jest relacja. Nie ogranicza się ona do pilnowania i organizowania akcji, spotkań, imprez, ale przede wszystkim jest kontaktem z wychowankiem – poprzez rozmowę, kierownictwo duchowe, tzw. słówko na dobranoc oraz gry i zabawy.

Najważniejszą sprawą w asystencji jest osobiste poznanie i obiektywna ocena zalet i wad oraz ukrytych możliwości wychowanka. Żeby prawdziwie docenić potencjał tkwiący w młodzieży, trzeba stać się częścią jej świata i być uważnym na procesy społeczno-socjologiczne, jakim podlega młody człowiek.

System zapobiegawczy (prewencyjny) wymaga szczególnie dużo od wychowawcy. Musi on bowiem poświęcić wychowankom wiele czasu i uwagi. Ma za zadanie stać się przyjacielem swoich podopiecznych. Metoda ta wymaga zatem od niego zaufania do wychowanka oraz pozostawienia mu odpowiedniej swobody.

System prewencyjny. Ksiądz Bosko kierował się bardzo prostą zasadą, że to nuda i beczynność są często źródłem grzechu, zatem szczególnie akcentował konieczność konstruktywnego wypełnienia młodzieży jej czasu wolnego. Uważał, że „gimnastyka, muzyka, deklamacje, teatrzyk, spacerowanie to najskuteczniejsze środki do osiągnięcia dyscypliny, przysłużenia się moralności i zdrowiu” (Bosko 2002, s. 149).

System ten wymaga więc znajomości świata młodzieży, nieustannej kreatywności i świeżości w podejściu do wychowanka.

Celem Salezjańskiego Duszpasterstwa Młodzieży jest prowadzenie jej do osobistej dojrzałości, dostrzeżenia przez nią jej wymiaru religijnego, osiągnięcia komunii z Kościołem i Jezusem Chrystusem, który daje pełnię życia i stanowi jego fundament, a za sprawą wychowania – do stawania się „uczciwymi obywatelami i dobrymi chrześcijanami” współtworzącymi Królestwo Boże.

Współczesne salezjańskie duszpasterstwo młodzieży

Aktualnie salezjanie realizują swoją misję wychowawczą i duszpasterską w wielu bardzo zróżnicowanych dziełach. Należy wymienić tu:

- oratorium, centrum młodzieżowe,
- duszpasterstwo akademickie,
- świetlice środowiskowe,
- szkolnictwo,
- bursy i internaty,
- ośrodki wychowawcze,
- katechezę szkolną,
- katechezę sakramentalną,
- grupy formacyjne,
- ruchy pielgrzymkowe,
- ruchy ewangelizacyjne,

- zorganizowane formy wakacji i ferii,
- multimedia,
- Salezjańską Organizację Sportową „Salos” RP,
- Liturgiczną Służbę Ołtarza pełnioną przez ministrantów.

Salezjańskie Duszpasterstwo Młodzieżowe oczami młodych

Młodzież tworząca tzw. MGS Polska, czyli ogólnopolską radę młodzieżową złożoną z przedstawicieli wszystkich inspektorii salezjańskich istniejących w Polsce, oceniając salezjańskie duszpasterstwo młodzieżowe, wymieniła jako jego mocne strony:

1. **Odpowiedź na samotność.** Młody człowiek czuje się samotny. Oratorium oraz szkoła salezjańska z jej klimatem na to reagują. Człowiek w szkole salezjańskiej nie czuje się numerem w dzienniku, ale traktowany jest indywidualnie.

2. **Atmosferę domu.** Cechą współczesnego społeczeństwa są zaburzone i skomplikowane stosunki z najbliższymi, brak czasu na bycie rodziną, na tworzenie dobrych, pełnych empatii i miłości relacji. W tym kontekście oratorium staje się domem dla młodych, którzy mają problemy w rodzinie. Jest realnym środowiskiem alternatywnym dla życia w blokowiskach.

3. **Doświadczenie wspólnoty.** Ruchy ewangelizacyjne, oratorium, ośrodek Emaus, niektóre z zakonnych wspólnot salezjańskich – otwarte na przyjmowanie młodych ludzi – pozwalają doświadczyć młodemu człowiekowi wspólnoty.

Ta sama grupa młodzieży (MGS Polska) wskazała też problemy, słabości i wyzwania stojące przed salezjańskim duszpasterstwem młodych, takie jak:

1. **Infantylicyzacja propozycji.** W ocenie młodych salezjanie coraz częściej zajmują się dziećmi, a nie młodzieżą. Odbiorcy posłannictwa są coraz młodszy. Jest to efekt braku propozycji dla starszych. W oratoriach odnajdują się przede wszystkim dzieci i gimnazjaliści. Licealiści są tam tylko wtedy, gdy są animatorami – a więc osobami zaangażowanymi w proces wychowawczy. Podobny problem jest w szkole. Salezjanie mają propozycje dla gimnazjalistów, a nie mają większego kontaktu z licealistami. Nie dotyczą realnych problemów starszej młodzieży.

2. **Brak poważnego traktowania młodzieży.** Młodzi ludzie odchodzą od salezjanów, bo nie czują się traktowani poważnie. Mają wrażenie, że nie są współodpowiedzialni za dzieła i działania podejmowane w ramach duszpasterstwa salezjanów.

3. **Nieformalny duch szkół salezjańskich.** Młodzież sugeruje, że często salezjanie nie wiedzą, czym tak naprawdę żyje młodzież na przerwach, poza szkołą, w tzw. wolnym czasie. W wielu szkołach nie mierzą się z realnymi problemami swoich uczniów, starają się tylko zapewnić im dobre wykształcenie i bezpieczeństwo na terenie szkoły. Zdaniem młodzieży to stanowczo za mało. Brakuje relacji i zainteresowania problemami innymi niż te związane z nauką.

4. **Mentalny skansen.** Młodzież podkreśla, że Jan Bosko był w awangardzie duszpasterzy i wychowawców. Współcześnie salezjanie często zapraszają młodzież

do skansenu, muzeum Jana Bosko. Brakuje aktualizacji myśli i charyzmatu salezjańskiego.

5. **Brak aktualizacji charyzmatu.** W wielu miejscach salezianie nie odpowiadają na realne potrzeby środowiska, próbując kontynuować nieaktualne metody i formy pracy z młodzieżą. Stąd, zdaniem młodych, bierze się problem pustych oratoriów.

6. **Brak odczytywania znaków czasu.** Salezianie mijają się na płaszczyznach równoległych z potrzebami i oczekiwaniami młodzieży. Wkładają wiele wysiłku, czasu i środków w pracę z młodymi, ale z powodu niedostosowania formy do przekazywanych treści efekty są niewspółmiernie małe w stosunku do włożonej energii. Trzeba dostosować metody i formy do potrzeb czasu.

7. **Nieobecność byłych wychowanków (BWS).** W wielu miejscach salezianie nie potrafią zapraszać do współpracy byłych wychowanków. Osoby, które nabrały umiejętności pedagogicznych, wychowawczych u salezjanów, w wieku dorosłym nie mają okazji, aby dzielić się z innymi tym, czego nauczyły się w czasie formacji salezjańskiej.

8. **Radykalizm.** Młodzież zaproponowała stworzenie radykalnej formy życia w ramach zgromadzenia, którą nazwała salezjanami bosymi. W tej humorystycznej wizji kryje się jednak tęsknota za świadectwem radykalnego życia, poświęconego młodemu człowiekowi.

Wyzwania współczesnego duszpasterstwa młodzieży

Najnowszy dokument zgromadzenia poświęcony duszpasterstwu młodzieży (*Salezjańskie Duszpasterstwo Młodzieżowe 2014*) podkreśla, że „polem uprawnym” salezjanów jest młodzież. W pracy z nią cechuje nas upór rolnika i brawura wykazywana przez naszego założyciela, gdy intuicja podpowiadała mu, że jego zamysły pochodzą od Boga. Uważnie przyglądamy się współczesnej rzeczywistości i na niej koncentrujemy nasze wysiłki.

Wierność światu młodzieży i misji Kościoła jest tradycją zgromadzenia. Wynika z niej przede wszystkim konieczność zwiększania liczby miejsc spotkań ze współczesną młodzieżą i troska o wysoką jakość tych spotkań, odkrywanie, wypróbowywanie i proponowanie nowych form słuchania, wymiany doświadczeń, wiedzy i umiejętności (por. *Konstytucje Towarzystwa św. Franciszka Salezego 1984*). Proces nawrócenia polega na rewizji duszpasterstwa i odnawiania go, za punkt wyjścia przyjmuje dynamiczną, odnowioną i misyjną wierność światu i Ewangelii.

Odczytywanie znaków czasu. To odkrywanie realnych problemów współczesności i odpowiadanie na nie. A także tworzenie propozycji duszpasterskich dla konkretnego środowiska z jego problemami. Trzeba zaktualizować definicję oratorium w XXI wieku.

Duszpasterstwo młodych = duszpasterstwo rodziny. Ze względu na kryzys rodziny współczesne duszpasterstwo młodych powinno objąć swoim oddziaływaniem całe rodziny. Pomóc rodzicom nieradzącym sobie ze swoimi dziećmi. Formacja

oratoryjna powinna sprawić, że młodzież będzie prowadziła swoich rodziców do oratorium na spotkania przygotowane z myślą o nich.

Duszpasterstwo młodzieży = duszpasterstwo powołaniowe. Współczesne duszpasterstwo młodzieżowe musi wspierać młodego człowieka w rozeznawaniu drogi życia, jego powołania.

Powrót do charyzmatyczności. Odbiorcami posłannictwa salezjańskiego są aktualnie w 70% dziewczyny i młode kobiety. Wyzwaniem dla salezjanów jest szukanie nowych form pomocy chłopcom i młodym mężczyznom w dorastaniu.

Działanie wspólnotowe. Jest to działanie we wspólnocie wychowawczo-duszpasterskiej w porozumieniu ze świeckimi, którzy wspierają lub mogą wspomóc nasz charyzmat (WWD).

Szkoły salezjańskie. Należy zadbać o integralne wychowanie i o nieformalnego ducha szkoły.

Salezjański model katechezy ewangelizacyjnej. Zgromadzenie powinno przeprowadzić refleksję nad tym, jak prowadzić młodych do doświadczenia wiary, w jaki sposób salezjanie mogą wpłynąć na to, aby katecheza dawała młodzieży wiedzę na temat wiary oraz prowadziła do doświadczenia wiary.

Propozycje formacyjne dla młodych. Istotne jest tworzenie wspólnot formacyjnych w placówkach salezjańskich i zapraszanie młodych do wspólnego życia we wspólnocie z salezjanami.

Towarzystwo duchowe. Młodzi poszukują kierowników duchowych, stałych spowiedników. Salezjanie muszą na tym polu podnosić swoje kompetencje. Z jednej strony, tworzyć wspólnoty, oratoria, szkoły, które same w sobie są przestrzenią do duchowego wzrostu, a z drugiej, proponować indywidualne prowadzenie.

Dawanie młodym doświadczenia wspólnoty. Dom salezjański powinien być domem, który ewangelizuje. Należy przekształcać nasze wspólnoty. A także otwierać je – tak żyć we wspólnocie, aby się nie wstydzić, i zapraszać młodych. Ważna jest taka odnowa wspólnot, by tworzyć je razem z młodzieżą. Bez działania wspólnotowego nie ma apostołstwa salezjańskiego.

Bibliografia

Bosko T. (2002) *Złote myśli Księdza Bosko*. Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie, s. 149.

Konstytucje Towarzystwa św. Franciszka Salezego (1984). Art. 19. Pomysłowość i umiejętność dostosowania się. Roma.

SALESIAN YOUTH MINISTRY

Abstract: The shortest definition of Salesian's youth priesthood comprise three notions: oratorio, assist, and preventative system. In Poland Salesians act both in

the schools and youth's free time. Young people mention these pluses of Salesian's work: the answer to loneliness, home ambiance, and togetherness. On the other side, they find wrong ways of priesthood in this day and age, the gap of the attractive priesthood offers, the deficiency of a dense partnership and responsible engagements in Salesian works, neglect the Bosco charisma, and offering spirit museum of John Bosco instead of priesthood avant-garde. For Salesians, many challenges will come out after noticing those advantages and disadvantages. First of all, concern about boys' and young men's daily lives as well as making some reflections about paradigm of a mature, responsible man we want to recommend. Youth encourage Salesians to read signs of the times in the attentive way, to respond to communities' needs they work with and also to acts of unity.

Key words: priesthood, youth, John Bosco

Przemysław „Kawa” Kawecki – salezjanin, magister teologii, socjolog, dziennikarz, znany m.in. z TVP1, TVP2 i Religii.tv („Słowo na niedzielę”, „Rozmównica”). Aktualnie ewangelizuje w ramach Salezjańskiego Ruchu Ewangelizacyjnego „Saruel”, pracuje z młodzieżą. Pasjonują go media i popkultura. Prowadzi Ośrodek Młodzieżowo-Powołaniowy „Emaus” w Czerwińsku nad Wisłą. Radca inspektorialny ds. duszpasterstwa młodzieży.